

UDC 14(510): 299.512

ZHAO TINGYANG'S "ALL-UNDER-HEAVEN": A PHILOSOPHICAL VIEW OF THE WORLD ORDER

V. Kiktenko

DSc (Philosophy), Senior Fellow

A. Krymskyi Institute of Oriental Studies, NAS of Ukraine

4, Hrushevskoho Str., Kyiv, 01001, Ukraine

kiktenko@gmail.com

The article discusses the main provisions of Zhao Tingyang's political philosophy, which developed the "All-Under-Heaven" as a Chinese alternative to the modern world order. It is shown Zhao Tingyang's criticism of Western theories of international relations based on the concept of "national state". A particular attention is paid to the traditional Chinese understanding of the world order, which makes it possible to understand the origins of the formation of the modern theoretical model of international relations ("All-Under-Heaven"). It is determined that the main theoretical points of Zhao Tingyang's concept are aimed at solving global problems by combining modern conflicting ideological discourses. The proposed "All-Under-Heaven" is a model of world order in which the world will be presented as a whole, regardless of its constituent elements, aimed at developing global public interests and without the priorities of individual national states. The main components of the "All-Under-Heaven" concept are reflected in Zhao Tingyang's political philosophy (geographical concept, the mentality of all people, the ethical and political utopia) and the special place of the concept of "harmony" for a hypothetical transition in international relations from the Westphalian sovereignty to the "All-Under-Heaven system". This theoretical model is a deeply conservative, anti-Western political program that approves the ontology of coexistence, the need for cooperation and harmony, as well as the interconnection of all participants in the international order.

Keywords: Chinese philosophy, Confucianism, All-Under-Heaven, nation-state, nation, world order, morality

“ПІДНЕБЕСНА” ЧЖАО ТІН’ЯНА: ФІЛОСОФСЬКИЙ ПОГЛЯД НА СВІТОВИЙ ПОРЯДОК

В. О. Кіктенко

Унаслідок успішного здійснення протягом останніх 40 років Політики реформ і відкритості Китай не тільки став другою економікою світу, але постав у центрі світової політики. Всі ці зміни привели до трансформацій офіційної зовнішньої політики КНР, а представники китайської інтелектуальної еліти почали дискусію про можливу роль Китаю в світі на основі переосмислення минулого з метою відновлення традиційної ідеології, мислення, концепцій, світогляду, цінностей та методології. У сучасному Китаї знову йде пошук

ідентичності країни та її місця в глобальному світі, а нові наукові і філософські концепції вказують на пошук вирішення цього питання шляхом синтезу традиційного і модерного. Особливе місце тут займають роботи Чжао Тін'яна 赵汀阳, наукового співробітника Інституту філософії Академії суспільних наук КНР. У 2005 р. він опублікував книгу “Система Піднебесної: введення в світову системну філософію” [Zhao Tingyang 2005], яка стала помітним явищем в інтелектуальних колах Китаю і вивела її автора за межі філософії в область міжнародних відносин. У 2009 р. він опублікував другу книгу “Дослідження поганого світу: політична філософія як перша філософія” [Zhao Tingyang 2009a], в якій розвинув свою “систему Піднебесної” та представив більш повну концепцію своєї політичної філософії. Остання велика робота китайського філософа 2016 р. “Можливий світ Системи Піднебесної: світовий порядок в минулому і майбутньому” [Zhao Tingyang 2019] знову була присвячена проблемам світоустрою. Беручи за основу ідеї Едварда Саїда (1935–2003), жорсткого критика західного “орієнталізму”, Чжао Тін'ян стверджує, що політична філософія і політична наука не будуть повними до тих пір, поки до них не буде привнесена перспектива світу як цілого. Тільки за цієї умови наявні проблеми світової політики будуть повністю зрозумілі. Вихідним пунктом міркувань китайського філософа є твердження, що Захід не здатний вийти на рівень глобального мислення і, відповідно, західні цінності не є універсальними [Zhao Tingyang 2009, 6]. Звідси закономірно випливає критика західної моделі ліберальної демократії зокрема [Zhao Tingyang 2009a, 316] і відторгнення західного модерну на користь цінностей китайської цивілізації в цілому [Zhao Tingyang 2009a, 120]. При цьому філософія Чжао Тін'яна все-таки ґрунтується на західній методології конструктивізму і компаративізму для здійснення порівняльного аналізу сучас-

ної світової політики і традиційної китайської політичної системи.

Чжао Тін'ян стверджує, що західні теорії міжнародних відносин базуються на понятті “національна держава” (*nation state*) як на одиниці аналізу, тому світова політика, як і раніше, є інтернаціональною, а не глобальною. Отже, світ, як і раніше, не сприймається як *ціль*. Більш того, стверджується, що *національна держава* – це форма агресивної поведінки найбільш розвинених країн, які діють відповідно до своїх національних інтересів, а *універсальнізм* і *плюралізм* ставлять інтереси менш розвинених або пригноблених націй на перший план. В обох випадках вузький націоналізм є рушійною силою при прийнятті тих чи інших рішень у зовнішній політиці. Звідси робиться цікавий

Рис. Чжао Тін'ян

висновок, що справжньою проблемою є не так звані “держави, що не відбулися” (*failed states*), а “світ, що не відбувся” (*failed world*). Тобто подається досить точне розуміння того, що необхідно для нації (*принцип територіальності*), але немає розуміння того, як облаштувати весь світ, з огляду на інтереси кожної держави (*принцип глобальності*). У цьому контексті філософ проводить відмінність між *державною політикою* (*guojia zhengzhi 国家政治*), *міжнародною політикою* (*guoji zhengzhi 國際政治*) і *світовою політикою* (*shijie zhengzhi 世界政治*), де тільки остання повністю позбавлена особливих інтересів і виключно пов’язана з глобальними проблемами [Zhao Tingyang 2005, 21].

Чжао Тін’ян стверджує, що політичні системи повинні бути загальноприйнятими, володіючи при цьому універсальною ефективністю в політичній сфері і повною транзитивністю, тобто передачею на кожен політичний рівень, що виходить за межі національної держави. Це вже частково реалізовано в явищі глобалізації, коли політичні проблеми обговорюються на глобальному рівні, а не окремими державами. Для подолання проблем сучасного світового порядку китайський філософ пропонує свою систему, засновану на стародавньому концепті “Піднебесна” (*tianxia 天下*) періоду династії Чжоу (прибл. 1100–256 рр. до н. е.), але не на ідеології китайської імперії, що виникла в 221 р. до н. е. На його думку, імператорський Китай спотворив ідеал *tianxia*, в якому можна побачити конфуціанський ідеал Золотої доби правління в історії Китаю. Однак для Чжао Тін’яна навіть династія Чжоу не була ідеальним втіленням ідеї *tianxia* [Zhao Tingyang 2009a, 164], і тому головною метою його роздумів стає не відродження, а конструювання нової концепції *tianxia* як основи нового світового порядку. Деякі вчені звинувачують Чжао Тін’яна в неправильному розумінні суті китайської культури, дуалістичному підході до інтерпретації традиційної китайської думки [Xiang Lanxin 2007], вибіркового використанні давньокитайських ідей для обґрунтування переваг Китаю [Xu Jianxin 2007, 113–142]. Ці твердження не враховують те, що Чжао Тін’ян не досліджує давньокитайську культуру, а ґрунтується на ній для створення більш ефективної теоретичної моделі міжнародних відносин [Zhao Tingyang 2005, 16]. Він прямо говорить, що не просто переробляє стару концепцію, а надає їй нового змісту в реаліях світової політики XXI ст. [Zhao Tingyang 2005, 16; Zhao Tingyang 2009a, 78].

“Піднебесна” (*tianxia 天下*): традиційне китайське розуміння світового порядку

Досі в науці немає однозначної відповіді на питання, що означає *tianxia*: це культурний простір без політичних кордонів або це інше слово для позначення Китаю, як про це пишуть сучасні китайські словники [Tianxia]. Поняття *tianxia* було центральною концепцією політичного порядку в традиційному Китаї, сформувалося вже в період правління першої історичної династії Шан (Інь) і протягом багатьох століть використовувалося для визначення світу як космосу і як соціуму, що відіграло важливу роль у процесі формування самоідентифікації китайського народу на шляху від союзу племен до національної держави. Швидше за все спочатку поняття *tianxia* мало “географічне” значення – “весь світ під небом”, але з часом його зміст змінився: просторовий вимір став визначатися космологічним та історико-культурними цінностями, в результаті воно стало найважливішим елементом державної ідеології древнього Китаю.

Серединне царство (*Zhongguo* 中国) вказувало на центр світу, а “Піднебесна” (*tianxia* 天下) позначала весь китайський світ, який включав у себе весь відомий географічний простір, і згідно з конфуціанською концепцією це ідеальний моральний і політичний порядок, який не передбачав територіальних кордонів – весь світ був зобов’язаний керуватися мудрецем відповідно до принципів ритуалів (礼 *li*) і чесноти (德 *de*). Цей мудрець стоїть за китайським імператором (Син Неба, *tianzi* 天子), який призначався Небом (*tian* 天) і, відповідно, мав Мандат Неба (*tianming* 天命), що робив його владу легітимною. Тобто поняття *tianxia* втілювало в собі ідею вищого морального авторитету, яка визначала поведінку людини в цивілізованому світі [Wang Gungwu 2013, 132]. Китайський імператор уособлював собою вищий рівень моралі, а його авторитет суттєво залежав від цієї чесноти і його здатності діяти відповідно до “мандата Неба”. В ідеалі китайський імператор править і привертає всіх жителів Піднебесної, бо “якщо люди під вашим правлінням будуть щасливі, то вони будуть притягатися здалеку” [Analects... 1994, 13, 16]. У цьому сенсі його влада виходить за межі територіальних кордонів, а його моральна перевага одночасно є умовою для його вибору, обґрунтування його авторитету, а також служить провідним принципом його дій. Іншими словами, мораль (*особистість*) китайського імператора неможливо відрізнити від його авторитету (*посади*). Як зазначає Херрі Дж. Кріл, концепція “мандата Неба” стала наріжним каменем у державно-політичному устрої китайської імперії, яка в ідеалі охоплювала всю Піднебесну, керовану Небом за допомогою Сина Неба [Creel 1970, 93].

У просторовому вимірі під *tianxia* розумівся “китайський світ”, високоцентралізована та ієрархічна цивілізація, на периферії якої жили в “дикій місцевості” (*yewai* 野外) “окультурені варвари” (*shufan* 熟蕃), а далі були ще менш цивілізовані і невідомі території, що позначалися як *lin* 林 і далі *jiang* 疆. Зовнішній, “чужий”, не-китайський світ був відомий як “неокультурені варвари” (*shengfan* 生蕃) або “океан варварів” (*yangyi* 洋夷). Отже, *tianxia* – це абстрактна концепція порядку, яка являє собою відносно мінливі відносини центру і периферії китайської цивілізації. Згідно з традиційним поглядом, приналежність до цього культурного простору визначається соціальними зв’язками *guanxi* 关系 (*соціальний капітал*), а не примусово. Більш того, китайська філософія в цілому все пояснює з точки зору *guanxi*, що визначає верховенство етики над законом, влади правителя-батька в сім’ї-державі над демократією і правами людини. Чжао Тін’ян стверджує, що *guanxi* визначають те, як людина вибудовує свої відносини із зовнішнім світом [Zhao Tingyang 2009a, 10]. Такий підхід може пояснити, чому Китай виступає проти застосування військової сили та економічних санкцій відносно інших держав, оскільки ці дії можуть зруйнувати існуючі *guanxi*.

Сучасна “система Піднебесної” (*tianxia tixi* 天下体系): між утопією та реальністю

Основні теоретичні положення Чжао Тін’яна спрямовані на вирішення глобальних проблем шляхом поєднання суперечливих дискурсів націоналізму та космополітизму, долаючи у такий спосіб історичну пам’ять про національну ганьбу китайського народу і дискурс “жовтої/білої загрози”. Китайський філософ стверджує, що протягом останніх двох століть Китай під тиском сприйняв західні теорії в якості єдиного джерела універсальної істини, що завдало

істотної шкоди китайській традиції і завадило Китаю зробити свій внесок у побудову справедливого міжнародного порядку. Чжао Тін'ян намагається подолати з позицій іншої онтології дуалістичний світогляд Заходу і таким чином вирішити складні проблеми, що стоять перед сучасним світом [Zhao Tingyang 2009, 12]. Особливу роль у цьому процесі він відводить Китаю, який повинен стати новим видом великої держави, відповідальною за весь світ, але відмінною від дотеперішніх імперій. У кінцевому підсумку ця теорія повинна привести до відновлення можливості китайським вченим мислити і конструювати світову політику в традиційних для китайської культури категоріях, що також безпосередньо допомагає відродженню китайського світогляду, аксіології та методології. Чжао Тін'ян категорично стверджує, що в цілому вся західна філософія ґрунтується на конфлікті, а китайська спрямована на досягнення гармонії.

“Система Піднебесної” – це морально обґрунтована [Zhao Tingyang 2005] не-ієрархічна, не-китасентрична модель гармонійного глобального світу, в якій повинен панувати мир [Zhao Tingyang 2006, 34]. Тут робиться спроба обґрунтувати ідею чистого глобалізму, який не має географічної специфіки: “Піднебесна” [*tianxia*]... означає інституційно упорядкований світ або світовий інститут, відповідальний за утвердження політичної легітимності світового управління, а також місцевого управління і за обґрунтування систем” [Zhao Tingyang 2006, 39]. Запропонована “система Піднебесної” – це модель світового порядку, де світ буде представлений як ціле, незалежно від його складових елементів. Чжао Тін'ян вважає, що традиційна концепція *tianxia* орієнтована на максимізацію співпраці і мінімізацію конфліктів, на відміну від Вестфальської системи міжнародних відносин, яка має на увазі міждержавну конкуренцію з переможцями і переможеними. Звідси виводиться твердження, що “система Піднебесної” спрямована на розвиток глобальних суспільних інтересів, усуваючи пріоритети окремих національних держав. В основі цієї організмичної філософії лежить ідея про те, що співіснування є передумовою існування. Тобто оскільки все існує у взаємозв'язку, то це означає, що взаємна вигода є головною метою, а сумісність – єдиний спосіб досягти загального процвітання. Попри це, китайська політична філософія змогла створити світовий порядок, який є всеосяжним (тобто такий, де відмінність не є онтологічною).

У політичній філософії Чжао Тін'яна “Піднебесна” розуміється як вища політична сутність, яка має чітку дефініцію: 1) географічне поняття для позначення всього під небесами, тобто *di* 地 (земля) в традиційній тріаді *tian* 天 (небо), *di* 地 (земля) і *ren* 人 (людина); 2) менталітет всіх людей (*minxin* 民心), який визначає верховенство над географічним і підтримку тим, хто населяє *tianxia* 天下; 3) етико-політична утопія, згідно з якою всі ставляться один до одного як члени однієї сім'ї, що пов'язано з конфуціанським ідеалом “великого єднання” (*datong* 大同) та ідеєю “світового уряду” [Zhao Tingyang 2005, 41–42]. При цьому порівняно із західною ідеєю “світу” (“the world”) китайське поняття *tianxia* є філософською, а не науковою ідеєю. Тобто це всеосяжна політика, яка не розділяє людство за політичними, релігійними, культурними та етнічними ознаками, що протилежно західній політичній філософії, заснованій в своєму аналізі на національній державі та, відповідно, розумінні світу географічно, а не політично. Хоча Чжао Тін'ян пише про “світ” як весь світ, яким ми його знаємо сьогодні, але, зрозуміло, що це не відповідає історичному використанню *tianxia*, яке позначало “китайський світ”.

Відповідно, політична система стародавнього і середньовічного Китаю як Серединної держави (або держав) не поширюється далі Східної Азії та суміжних регіонів Центральної Азії, що відповідає і сучасним пріоритетам зовнішньої політики КНР.

Крім того, Чжао Тін'ян визначає “систему Піднебесної” через поняття “гармонія” (*he* 和): “Крім концепцій війни і миру “гармонія” прагне до розумного вирішення конфліктів і стабільної безпеки шляхом вибудовування дійсно надійних взаємозв'язків взаємної вигоди в довгостроковій перспективі, а також взаємного визнання цінностей інших” [Zhao Tingyang 2006, 48]. Ці положення близькі до концепції Голови КНР Ху Цзіньтао “гармонійний світ”, в якому всі цивілізації мирно співіснують на основі таких загальних інтересів, як світ і розвиток [Zhao Tingyang 2006a]. Ці ідеї безпосередньо пов'язані з уявленнями Конфуція про “гармонію без однаковості” (*he er bu tong* 和而不同), що на сучасному етапі є новим поглядом на розвиток давньокитайської мрії про *tianxia-datong* 天下大同 (“велику гармонію світу”) [Zou Keyuan 2012, 81]. Якщо Голова КНР Ху Цзіньтао використовував давньокитайську філософію для позначення переходу до побудови “соціалістичного гармонійного суспільства”, то Чжао Тін'ян пропонує перейти в міжнародних відносинах від Вестфальського світового порядку до сучасної форми *tianxia*. Однак за довгу історію Китаю відбулися численні зміни в розумінні цього концепту, й тому, по суті, Чжао Тін'ян намагається вилучити свою концепцію *tianxia* з історичного контексту, пропонуючи його як світовий універсальний інститут, коливаючись між універсальним принципом та ідеологічним обґрунтуванням панування [Callahan 2008, 757].

У “системі Піднебесної” ототожнюється ієрархія і порядок, конструюється ідеальна модель гармонійного світу без кордонів, який “приносить користь людям всіх націй і забезпечує загальний добробут в світі” [Zhao Tingyang 2009, 8]. Тільки подолавши Вестфальську систему держав-конкурентів, людство може вирішити сьгоднішні світові проблеми. У новій моделі світовий уряд має керувати державами, інститутами та законом, щоб підтримувати гармонію і загальний порядок. Чжао Тін'ян вважає, що його система може дати необхідні норми для побудови ідеального світового порядку в ХХІ ст. У конфуціанській манері Чжао Тін'ян підкреслює здатність практикувати хороше управління, щоб “перетворити ворога на друга” (*huadi weiyou* 化敌为友) [Zhao Tingyang 2005, 33], посилаючись на “добровільну” систему данини, що існувала в минулому [Zhao Tingyang 2006, 35]. Це досягається шляхом подолання дихотомії світу і війни, і відповідно для Чжао Тін'яна світ, що виник у результаті війни, не є істинним рішенням наявних конфліктів [Dallmayr 2012, 48]. При цьому, за твердженням Дж. Белла, мета загальної гармонії Чжао Тін'ян “радикально не узгоджується з ключовими [ієрархічними] конфуціанськими цінностями” [Bell 2008, 26]. Він примиряє конфуціанство зі “взаємною згодою”, замінюючи загальноприйнятю ідею “єдиного універсалізму” своїм власним поняттям – “сумісний універсалізм” [Zhao Tingyang 2012, 62–63]. Для китайського філософа “єдиний універсалізм” – це глобалізація теорії суспільства західного світу, в якій всі народи світу сходяться до єдиної загальної системи цінностей [Meuer 1997, 144–181]. Чжао Тін'ян не приймає індивідуалізм універсального універсалізму, а натомість пропонує “сумісний універсалізм”, який має відносний характер, залежить від взаємної терпимості і має пріоритет над правами людини.

Для Чжао Тін'яна *tianxia* – це вічний ідеал, велика утопія, яка ніколи не була реалізована в минулому, але використовується для моделювання майбутнього на тій підставі, що ці уявлення пов'язані із загальним соціальним досвідом всіх людей [Zhao Tingyang 2005, 39–40]. Завдяки своєму універсальному характеру, *tianxia* може об'єднувати всі країни та народи, відкидаючи домінування будь-якої релігії і будь-яке поняття “обраний народ”, і пропонується світ як сім'я, тобто загальний для всіх людей [Zhao Tingyang 2009a, 91]. Це спроба замінити систему національних держав утопічним космологічним порядком, в якому всі відносини на рівні світу, держави або сім'ї транзитивно управляються одним і тим самим моральним порядком. Очевидно, що Чжао Тін'ян таким чином виступає проти всієї ліберальної традиції західної політичної думки, але при цьому не дає ніяких практичних рекомендацій щодо створення світових інститутів “системи Піднебесної”, відмінних від історичних прикладів складних взаємин Китайської імперії зі своїми сусідами. Це дає підставу критикам Чжао Тін'яна стверджувати, що насправді його концепція є спробою відродження імперського режиму управління Китаю в ХХІ ст. [Callahan 2008]. Очевидно, що “система Піднебесної” – це глибоко консервативна політична програма, заснована на анти-західних настроях і сильному скептицизмі щодо форм масової участі. В останніх роботах Чжао Тін'ян дещо пом'якшив свою позицію, але в цілому зберігається визначення марності “західної” філософії та виборчої демократії, і також в якості альтернативи пропонується традиційний китайський порядок [Zhao Tingyang 2009a, 51–75, 295; Zhao Tingyang 2016]. При цьому, чи дійсно “система Піднебесної” відповідає конфуціанським цінностям, залишається дискусійним питанням. Хоча сам Чжао Тін'ян спирається на конфуціанську філософію і тому широко визнається представником сучасного конфуціанського відродження. Як би там не було, роботи Чжао Тін'яна зробили концепцію *tianxia* однією з центральних для обговорення історії, сучасного розвитку і перспектив майбутнього Китаю [Callahan 2008, 758]. Багато китайських фахівців у галузі міжнародних відносин часто визначають світовий порядок шляхом використання цієї концепції, але вже без утопічних цілей Чжао Тін'яна. Таким чином, “система Піднебесної” створила особливу перспективу світу, в якій стверджується онтологія співіснування, необхідність співпраці і гармонії, а також взаємозв'язок всіх учасників міжнародного порядку.

REFERENCES

- Analects of Confucius* (1994), Beijing Foreign Languages Printing House, Beijing.
- Bell D. A. (2008), *China's new Confucianism: Politics and everyday life in a changing society*, Princeton University Press, Princeton, NJ.
- Callahan W. A. (2008), “Chinese Visions of World Order: Post-hegemonic or a New Hegemony?”, *International Studies Review*, No 10, pp. 749–61.
- Creel H. G. (1970), *The Origins of Statecraft in China, vol. 1: The Western Chou Empire*, University of Chicago Press, Chicago, IL.
- Dallmayr F., Zhao Tingyang (Eds.), *Contemporary Chinese Political Thought: Debates and Perspectives*, University of Kentucky Press, Lexington.
- Meyer J. W., Boli J., Thomas G. M. and Ramirez F. O. (1997), “World society and the nation-state”, *American Journal of Sociology*, Vol. 103, No 1, pp. 144–181.

“Tianxia”, available at: http://www.hydc.com/cd/htm_a/32072.htm (accessed 17 January 2019).

Wang Gungwu (2013), *Renewal: The Chinese State and the New Global History*, The Chinese University Press, Hong Kong.

Xiang Lanxin (2007), *Chuantong yu Duiwai Guanxi: Jianping Zhongmei guanxige yishixingtai*, Sanlian Shudian, Beijing.

Xu Jianxin (2007), “Tianxia tixi yu shijie zhudu – ping Tianxia tixi: shijie zhidu zhexue daolun”, *Guoji zhengzhi kexue*, No 2, pp. 113–42.

Zhao Tingyang (2005), *Tianxia tixi: Shijie zhidu zhexue daolun*, Jiangsu jiaoyu chubanshe, Nanjing.

Zhao Tingyang (2006), “Rethinking Empire from a Chinese Concept ‘All-Under-Heaven’ (Tianxia)”, *Social Identities*, Vol. 12, No 1, pp. 29–41.

Zhao Tingyang (2006a), “Guanyu hexie shijie de sikao”, *Shijie jingji yu zhengzhi*, No 9, p. 1.

Zhao Tingyang (2009). “A Political World Philosophy in Terms of All-Under-Heaven (Tian-xia),” *Diogenes*, No 221, pp. 5–18.

Zhao Tingyang (2009a), *Huai shijie yanjiu: zuowei diyi zhaxuede zhengzhi zhaxue*, Renmin Daxue Chubanshe, Beijing.

Zhao Tingyang (2010), *Meigeren de zhengzhi*, Shehui kexue wenxian chubanshe, Beijing.

Zhao Tingyang (2012), “‘All-Under-Heaven’ and methodological relationalism: An old story and new world peace”, in Dallmayr F., Zhao Tingyang (Eds.), *Contemporary Chinese Political Thought: Debates and perspectives*, University Press of Kentucky, Lexington, pp. 46–66.

Zhao Tingyang (2016), *Tianxia di dang dai xing: Shijie zhixu de shijian he xiangxiang*, Zhongxin chubanshe, Beijing.

Zou Keyuan (2012), “Building a ‘Harmonious World’: A Mission Impossible?”, *Copenhagen Journal of Asian Studies*, Vol. 30, No 2, pp. 74–99.

“ПІДНЕБЕСНА” ЧЖАО ТІН’ЯНА: ФІЛОСОФСЬКИЙ ПОГЛЯД НА СВІТОВИЙ ПОРЯДОК

В. О. Кіктенко

У статті розглянуті головні положення політичної філософії Чжао Тін’яна, в якій розроблена “система Піднебесної” як китайська альтернатива сучасному світовому порядку. Показана критика Чжао Тін’яном західних теорій міжнародних відносин, які базуються на понятті “національна держава”. Особлива увага приділена традиційному китайському розумінню світового порядку, що дає можливість зрозуміти витoki формування сучасної теоретичної моделі міжнародних відносин (“система Піднебесної”). Визначено, що основні теоретичні положення концепції Чжао Тін’яна спрямовані на вирішення глобальних проблем шляхом поєднання сучасних суперечливих ідеологічних дискурсів. Запропонована “система Піднебесної” – це модель світового порядку, де світ буде представлений як ціле незалежно від його складових елементів, спрямований на розвиток глобальних суспільних інтересів та без пріоритетів окремих національних держав. Відображені основні складові концепту “Піднебесна” у політичній філософії Чжао Тін’яна (географічне поняття, менталітет всіх людей, етико-політична утопія) та особливе місце поняття “гармонія” для гіпотетичного переходу в міжнародних відносинах від Вестфальського світового порядку до “системи Піднебесної”. Ця теоретична модель є глибоко консервативною, антизахідною політичною програмою, що стверджує онтологію співіснування, необхідність співпраці і гармонії, а також взаємозв’язок всіх учасників міжнародного порядку.

Ключові слова: китайська філософія, конфуціанство, Піднебесна, нація-держава, нація, світовий порядок, мораль

“ПОДНЕБЕСНАЯ” ЧЖАО ТИНЬЯНА: ФИЛОСОФСКИЙ ВЗГЛЯД НА МИРОВОЙ ПОРЯДОК

В. А. Киктенко

В статье рассмотрены основные положения политической философии Чжао Тиньяна, в которой разработана “система Поднебесной” как китайская альтернатива современному мировому порядку. Показана критика Чжао Тиньяном западных теорий международных отношений, основанных на понятии “национальное государство”. Особое внимание уделено традиционному китайскому пониманию мирового порядка, что дает возможность понять истоки формирования современной теоретической модели международных отношений (“система Поднебесной”). Определено, что основные теоретические положения концепции Чжао Тиньяна направлены на решение глобальных проблем путем объединения современных противоречивых идеологических дискурсов. Предложенная “система Поднебесной” – это модель мирового порядка, в котором мир будет представлен как целое независимо от его составляющих элементов, направленный на развитие глобальных общественных интересов и без приоритетов отдельных национальных государств. Отражены основные составляющие концепта “Поднебесная” в политической философии Чжао Тиньяна (географическое понятие, менталитет всех людей, этико-политическая утопия) и особое место понятия “гармония” для гипотетического перехода в международных отношениях от Вестфальского мирового порядка к “системе Поднебесной”. Данная теоретическая модель является глубоко консервативной, антизападной политической программой, которая утверждает онтологию сосуществования, необходимость сотрудничества и гармонии, а также взаимосвязь всех участников международного порядка.

Ключевые слова: китайская философия, конфуцианство, Поднебесная, национальное государство, нация, мировой порядок, мораль

Стаття надійшла до редакції 23.04.2019